

SÁNTHA JÓZSEF

Mecskereki halálai

Lord nyomozó, vagy ahogy a háta mögött hívták, a Piás Lord, csak alkonyattal vette észre, hogy olyan sűrű és csillámos a levegő itt a külvárosban, ahol fele áron mérik a sört, akár ha egy kavicsban tétlenkedne. A kocsmából színjózanon kijutva, miután gorombán utcára lökte egy megvadult csapóajtó, elindult a kedvenc villamosmegállója irányába, némileg tanácstalanul, mert az utca végén egy sötét tömeget látott közeledni, s hiába meresztgette a szemeit, képtelen volt felismerni, mi is lehet az. Homályos látása félig kiivott korsókhöz kapcsolódó érzéseket gerjesztett benne, képtelenné vált kitapogatni a sűrűségből határozatlan önkényességgel felé tobzó formákat. Már egészen közel ért hozzá ez az alakatlan, a kései alkonyati fényeket mohaszerűen elnyelő test, de még mindig csak a felismerés előtti pillanatban időzött, nem tudta, hogy nevesse, vagy menekülésre fogja-e a dolgot. A soros időt függeszteni, vagy legalábbis a történendők sejtelmét áttemelni tapasztalattá, ugyanolyan kínos, mint elsétálni egy mellékutcába, és soha többé vissza se nézni oda, ahol az előzmények logikája szerint valami váratlan dolog bekövetkezhet. Miután a valóságot általánosságban anyagszerűen értelmezte, nem sok lehetőséget adott a lelki tényezőknél, szembeállt magával, azzal az értéktelen lényével, amely mindig csak utólag volt képes helyreállítani a történéseket. Előbb sok kis emberi lábat látott, amint a test alatt nagy igyekezettel lépegetnek, sőt, elsietnek a hordozott testen is túl, majd közel eresztvén magához a látványt, megpillantotta az összehúzóelődött embertestekből álló felület egyes alakjait. Hol egy kecskeszakállt vélt felfedezni rajta, hol egy melankolikusan lelógó bajuszt, máshol pedig világosan egy húsos fül körvonalai rajzolódtak ki, míg a forma egészét bizonyos gnómszerű végtagok egy felületre illeszkedő kifacsart együttese képezte. Ahogy megint eltekintett a nyomasztó részletektől, összességében egy embertestekből sikertelenül összegyűrt rovarra egészítette ki a képzelete a mellette elhaladó kreatúrát. Mert most mélységében is látta, hogy oldalra kiálló nagyobb lábbá állnak össze a fürge kis embervégtagok, máshol pedig potrohos hajlatokat vélt felfedezni az állandó mozgásban lévő test örvényléseiben. Egészében e látvány mégsem volt olyan komisz, hogy nyomozói kíváncsiságát kielégítendő ne indult volna el az utolsó lábak elhaladtakor, hogy a rovar teste alá betekintszen. A zizegő, harmonikázó, vad sertéket mozgató körgyűrűk alatt is kivehető volt még egy-egy emberre emlékeztető szegmentum. Így az egyik, hol szűkülő, hol táguló résen keresztül egy fiatal nő érdeklődő tekintetét sejtette. Mi a csoda ez? - kiáltotta felé. *Boldogtalan emberek vonulása*, mondta egy re-

cségeken átszűrődő lágy sóhaj, majd elveszítve az arc kontúrjait, vélhetően befordulván a hatalmas test habként petyhüdt tömegébe, Lord nyomozó undorát végképp nem bírván visszatartani, mert a rovarrest tracheáinak nyílásaiból szüntelenül áradó bűz olyan fokú töménységében zajlott eme párbeszéd, hogy gyomrának sörleves tartalmát az elvonuló szörny nyomában az úttestre eresztette.

Pontosan erre gondolt most, visszaidézte a Mecskereki-üggyel kapcsolatos leghalványosabb emlékeit, és ambivalens érzésekkel fordult be a ravatalozó nyitott ajtaján. Torkában ott volt a régi hányadék savója, mint egy dallamkürt öblös, érces harsonája, és az egész jelenség megoldatlanságából fakadó, az emberi értelmet meghaladó bizonytalanság. Vajh, mit is csinált a csinos özvegy, hogyan járt el ebben a nagyon szerteágazó ügyben? Lehet-e az egészet egyetlen keretbe foglalni, vagy külön-külön magyarázatok tartoznak minden egyes epizóddhoz? Körbe sem tekintve, a magányosan álló asszonyhoz fordult egyből, most újólágtapasztalta a ravatalozó terébe belépve, mintha ugyanabban a kőben érte tovább, egy tökéletesen zárt kavicsban, mint azon az estén, amikor a Mecskereki-ügy számára elkezdődött. Feltűnhetett volna neki, hogy teljesen egyedül vannak itt, s szokatlanul tágas kettőjük számára ez a tér, amely a távollévők miatt, és a gyász tömjént árasztó vákuumában, a kőben való tartózkodás megszeghetetlen törvényei szerint ilyen; ahogy akkor este is érezte, hogy a rovartól ellépve tökéletesen egyedül van, és csak a nagy állat finoman összehangolt testéből álló figyelmetlensége következtében kerülhetett el a legostobább véget. Ott dőlingélt még egy ideig az út közepén, gyomra tartalmából egyre kevesebb nedvet kiadva, mint a szülő nő, aki egyre kisebb gyerekeket szül, s néznie kell, mint a pék a cipóit, fogyatkozó erejének tárgyiasulását. Mondhatta volna magát egy részeg madárnak is, aki szárnyaival az út porában evez, képtelenül arra, hogy a levegőbe emelkedjék, csak tántorgása bizonyos szabályszerűsége emlékeztette arra, hogy innen valamiként menekülnie kell. Ekkor verte be a fejét, emlékszik erre pontosan, hátrálva óvva magát a saját mocskától, egy ismeretlen tárgyba, amely valahol a feje magasában leledzett, és rémületében, mert az előbb még nem ijedt meg, de most, hogy ezt mindenképpen elkerülje, szükségesnek tetszett ez a nem egészen célszerű, de mégis az ösztöneiből fakadó gyengeségének gyors felismerése. A rovar tűntével, amikor is még bátornak és érdeklődőnek mutatkozott, maradt valami az utcán, különösen pedig az ő idegeiben, és ez mindenképpen megfontolandó maradvány volt, amely a további történetekben már az eseményeket rögzíteni akaró, episztoláris hátrányként jelentkezett.

Kondoleált, teljes figyelmét, ha nem is a részvét hiábavaló bensőségességét árasztotta az özvegy felé megjelenésével, most úgy érezte, idegenként helyt állt mindezen tragikus események elszenvedőjének szobra előtt, s összességében maga sem tudott másra gondolni, mint hogy ellentétes érzéseinek összegyúrtságában a személyes megjelenése mégis több volt, mint pusztán kíváncsiság. Egy szándékaival ellentétes kézzel hajolt az asszony felé, amelyet az özvegy tartózkodó öleléssé szelídített, de nem volt ez sem egyértelmű, hiszen az utóbbi hetek eseményei annyira

féle értelemben módosították kettejük nagyon is személyes kapcsolatát, hogy ebben az ürességtől kongó teremben igazából semmi esélyük sem volt, hogy további magyarázatokkal szolgáljanak. Lord nyomozóban még benne élt az utcán elszenvedett veresége, amikor is egy akasztott ember lábaihoz csapódott, és csak percek múlva tért magához. Értesítette a mentőket, a rendőrséget, a tűzoltókat, miközben maga sem tudta, miféle kapcsolat is lehetséges az utcán elvonuló, összetákolt rovar, és az akácfára felkötött személy között. Soha életében nem volt még ennyire tanácstalan, jórészt ezzel magyarázta később magának, hogy a kivonuló szervek tüsténkedése közben a halott irattáskáját, amely nagy gonddal elhelyezve a közeli villanypózna tövében hevert, egyszerűen hóna alá csapva, a vizsgálat befejezése előtt elsétált a helyszínről.

A környék, legalábbis az az utca, amely a halott otthonaként volt az iratokban feltüntetve, némileg semlegesítette a rovar vonulásának idegeiben rögződött heveny marásait, sokkal emberibbnek tűnt, s így bűnügyileg értelmezhetőbbnek, mert még az a sejtelen is megfogant benne, hogy a halott valamiképp e szokatlanság áldozata lett, már amennyiben szokatlannak gondolhatunk egy, a nyakunk köré szorosan hurokban záródó kötelet. Nem csak igazolványokat, bankkártyát, kulcsokat is talált a kicsinyke bőrtokban, így egy semmi óra alatt már a ház kapuján csengetett, majd megtalálván a kapukulcsot, a lakás sötét ajtaja előtt toporgott. Ezzel az önkényes eljárásával nagy előnyhöz jutott előbbi hátrányaihoz viszonyítva, és ha nem lett volna az a tömegszerűen mutatkozó rovar, amely ellentmondani látszott minden eddigi tapasztalatának, akkor semmiképpen nem tette volna meg eme bűnös lépést. Így azonban, kulccsal a kezében és a sokszori hasztalan csöngetés után, már-már természetes személynek érezte magát a megnyitott lakásban. Az első szekrények tartalma és a két pár papucs az előszobában is arra vallott, hogy az áldozat nem egyedül él, hanem a feleségével, így aztán még veszélyesebbnek, ugyanakkor Lord nyomozó számára egyre izgalmasabbnak tűnt az üres lakásban való kutakodás. Mivel egy betörő szerepében tetszelgett önmaga előtt, először is a vagyontárgyakat szerette volna felkutatni. Előbb szokványos rejtkehelyekre gondolt, alá nézett a polcra hajtogatott törölközőknek, megtapogatta a szekrények alját, majd a lisztes bödön tágas ürterében kutatott. Épp a vécécsésze U alakú vezetékében kaparászott, amikor egy asszonyi hang sikoltott fel a háta mögött. Lord nyomozó, bűnügyi osztály, mondta a leghatározottabban, kezei mocskától undorodó, széttárt végtagokkal. Az idős hölgy kirohant a folyosóra, és összecsődítette a lakókat. A nyomozó a vécéből előhurcolkodván a tisztább, lisztes kezével türelmesen mutogatta az igazolványát, és a lassan megcsendesedett asszonnal még a folyosón állva közölte a tragédiát: Férje ma délután sikeres öngyilkosságot követett el. Már a mondat kiejtésekor érezte, hogy bakot lőtt, a begyakorlott, sokszor elmondott kifejezésbe ármányos hangsúlyok kerültek. Az asszony újra bement a lakásba, ahová többen is követték, Lordnak úgy tűnt, hogy férje halálhíre nem vált ki belőle különösebb érzelmeket, mintha azt üzenné okos tekintete, hogy több is veszett Mohácsnál. Egy fi-

atalabb jogász elkérte az igazolványát, és felírta a nyomozó adatait, meglehetősen furcsának találván, hogy a tulajdonos távollétében hatolt be az üres lakásba. Arra a kérdésre, hogy miért is nyitogatta a szekrényeket, a nyomozó azt válaszolta, hogy mindig az idegen terekbe való kutakodás az igazság mélyebb megismerésének legbiztosabb eszköze; egyébként pedig egy fényképet keresett az áldozatról, mondhatná úgy is, fényképeket az áldozatokról. A szobában lévő házlakók a teljesen néma özvegyet szorongatták, Lord zavartalanul tovább kutatott a tekintetével, majd egy szekrény vitrinében egy ősz hajú férfi fényképére mutatott: Ő lenne Mecskereki Kornél? A férjem, mondta elhaló hangon az asszony. A jogász szemtelenül felé lépett, már-már, mint egy betörőt szerették volna a lakás előszobából nyíló legkisebb helyiségébe beszorítani, de Lord határozott fellépése elbizonytalanította a felé nyugtalanítóan közelítő embercsoportot.

Az ügy ennél sokkal bonyolultabb, ismerte be végül a lakók által fenyegetve. A jogász már a rendőrséggel beszélt, ahol megerősítették Lord igazolványán adatait, és meglehetősen pontos személyleírást is adtak róla. Most mindenki elcsendesedett, és a hivatalosnak vélt ember magyarázatára várt. Még azok is bejöttek a folyosóról, akik eddig csak az ajtó előtt hallgatóztak. Egy tíz éves körüli fiúcska az anyja kezét fogta, ők ketten a konyhában telepedtek le. Egy idősebb úr a fürdőkád szélére ült, miközben unokáját a fürdőzéshez vetkőztette. Mások a spájzban néztek körül, és az ott talált diót halk roppantásokkal tisztogatták. Utolsóként megérkezett a házmester is, aki kopott hivatalát ebben a jobbféle emberek lakta házban csak visszahúzódozó szomorúsággal gyakorolta, vaskos markotányosnőként alig volt más feladata, mint a kukák hetenként kétszeri le-felcipelése, s most azon igyekezett, hogy pongyolájából előbuggyanó idomait valamiként a szűk selyem szövet mögé visszagyúrja. Egyébként inkább olyasféle feladatok állottak közel hozzá, amit az *Egri nők című* festményen látott valaha, hogy az egyre késlekedő ostrom alkalmával összes elszántságát és a közért való elkötelezettségét bizonyítsa. Az özvegy puhán, és gyászának egy kissé megjátszott méltóságában biztos kézzel nyúlt a könyvespolc tetejére rejtett konyakos üveg felé, amelyből azonban nem kínált meg senkit, még a vágyakozóan felé közeledő nyomozót sem. Nyelte az üres kortyokat, ahogy a kéz kaszál, s gyomra szikkadt homokként fogadta be az aromákkal telt nedűt. Mindenki elhelyezkedett; a közben érkező vajás sütemények és grillezett sültök sem akadályozták meg az özvegyet, hogy a tányérjára mindezekből a finomságokból gazdagon rakván, közben méltóságát megóvva, tekintetét a nyomozó felé fordítsa.

Arról van szó - kezdte végre Lord, amikor már ő is úgy érezte, nem lehet tovább fokozni a feszültséget, és a lakók minden pillanatban erőszakkal is ellene fordulhatnak, pedig a dióhéj ropogása majd az örületbe kergette -, délután a Duna-parton is meghalt egy Mecskereki Kornél nevű személy, és a két áldozat adatai pontosan megegyeznek. Az özvegy most valódi fájdalommal sikoltott fel, mintha ez a második haláleset súlyosabban érintette volna, mint az első. Vannak megélhetési pillanatok, amikor a tények valódi mélységet kölcsönöznek akár egy lehetetlenségig ostoba ki-

jelentésnek, máskor csak az ismétlések valószínűsítik, hogy az árnyékok előterében makacs történekek akaróznak körvonalaikkal a jelenbe férkőzni.

Kérem, ne hagyják magára egy pillanatra sem az özvegyet, jó lenne, ha értesítenék a házi orvosát, mondta még Lord, mint aki a sértett érdekeit most a legillendőbb formában felvállalja, majd kalapját a fiatal jogász ülepe alól kiszabadítva, lassan távozni készült. A konyhában ülő nő a nyomozó kabátja után kapott. Nem ismer meg? Mivel életét mentendő lendülettel indult most a kijárat felé, holott a bentiek valamilyen bűvös jóérzésbe ereszkedtek, csak sietősen fordult az asszony felé: Nem, egyáltalán nem ismerős a számomra. Pedig nem is olyan rég, a rovar potrohából én szóltam ki önnek. Lord egy pillanatra magabiztosságát veszítette. Egy okkal több, hogy ne ismerjek magára. Hiszen mindannyian, akik részt vettek a rovar testében, bizonyos szempontból maguk is a rovar részévé váltak. Valóban kiszólt egy hang hozzám, ám ez csak egy olyan apró szervszerű lény egyes-többesszáma volt, hogy semmiképpen nem egészíthettem ki egy fölöttébb csinos fiatalasszonnyá. Azt hiszem, nagyon sok ember keveredhetett össze abban a rovarrestben, semmiképpen nem ismerném fel azokat a személyeket, bár valóban észrevettem a páncélján néhány emberi vonást.

Most a ravatalozóban az özvegy lakótársait hiányolta, leginkább pedig a csinos fiatal hölgyet. Lehetséges, hogy a halottak száma riasztotta volna el az ismerősöket, hogy részt vegyenek a búcsúszertartáson? Még mindig az asszony tekintetébe mélyedt, hiszen azóta, az ismétlődő események következtében, bizonyos lelki közösség alakult ki köztük. Azon az estén ugyanis még kétszer tért vissza özvegy Mecskereki Kornélnéhoz, hogy két további öngyilkossági esetről is beszámoljon, amelynek áldozatai szintén, minden valószínűség szerint, a hivatalos okmányok és a személyleírások alapján, az özvegy férjei lehettek. Az egyik Mecskerekit a Vidámpark óriáskezekéből látták kiugrani, a másik pedig a Városliget elhagyatott részén, az Anonymus szobra mögötti bozótban lőtte fejbe magát. Az özvegy a negyedik alkalommal már szívet tépően zokogott, riadtan kérdezgette a nyomozót, hogyan is lehet ennyire szerencsétlen, amikor a ház minden lakója tanúsíthatja, hogy férjével a legharmonikusabb boldogságban éltek.

Most végre bátorságot gyűjtött Lord nyomozó is, hogy a ravatalra emelje tekintetét, miközben mellé lépve az özvegy karját sem eresztette el. Egyetlen koporsóban feküdtek a férjek, ugyanabban az öltönyben, a megsokszorozódott hullák egymásmellettsége egészen szokatlan látványt nyújtott. Mint a szirmok, amelyek egy, még láthatatlan kocsány körül emelnek védfalat a személyiség eszméjének. Némi zavar mégis adódott közben, hiszen Lord nyomozó csak négy áldozatról tudott, a koporsóban azonban öt Mecskereki megszólalásig azonos teteme pihent. Az ötödik? – súgta halkán az özvegynek. Az ágyamban találtam tegnap este, amikor lefeküdtem, válaszolta, de ne gondoljon semmi rosszra. Igen, igen, mennyire jó, hogy végül is sikerült összevární őket, sóhajtotta. A nyomozó elnézte a hatalmas koporsófedelet, illet lényegében még sohasem láthatott, és nem is igen fog, mondotta magában. Na-

gyon jó elgondolás, hogy egy koporsóban fekszenek, nyugtatta meg Mecskerekínét. Hogyan is másként, mikor nekem valójában egyetlen férjem volt, csak holtában keresztelt magának más-más fajta véget. És a halottszemlék után, hiszen akkor még úgy gondolta, hogy egyik sem az ön férje, megtalálta már a nyugalmát? Míg egyenként valóban nem ismertem rá, de itt, amikor együtt vannak, tökéletes bizonyossággal ki kell jelentenem, hogy az én férjem fekszik a koporsóban. Immár minden tévedés kizárva. Hiszen az ember valójában sok-sok töredékből, arcvonásokból, mozdulatokból és egymásnak ellentmondó lelki és gondolati tényezőkből összeálló lény; így a halál pillanatában a legkevésbé sem azonos önmagával, csak felületét adhatja egy tömör egésznek. Én azonban azon szerencsében részesülhettem, hogy többszörösét kaphattam meg férjem holttestének, amelyek tökéletesen és megnyugtatóan kiegészítik egymást.

Furcsa volt a hatalmas koporsó elföldelése, hiszen az ember a tárgyak méretei és arányai alapján azonosítja be a dolgokat, mégis, ahogy a késő estben karjukat egymásba fűzve bandukoltak a hosszú ösvényeken a temető kijárata felé, egy párnak tetszettek a szürkületben, a megbékélés nyugodt formáját öltötte magára az egybesimuló két alak. Ekkor az út mélyéről riasztóan sötét, terpeszkedő folt tűnt elő, meglehetősen sebességgel loholt az irányukba, mintha egy földre szorított felhő lenne, vagy egy áthatolhatatlan sűrű bozót. Lord nyomozó a sírok közé vont a asszonyt, és arra kérte, jól figyelje meg a közeledő jelenséget, mert úgy gondolja, hogy ez éppen ellentmondani látszik az egyéniség ilyenét szétbomlásának, amely a férje halálát kísérte, sőt, az élők egy bizonyos, a maguk egzisztenciájáról lemondó valamely új mozgalma lehet, ha jól érzékeli, amennyiben az emberek hajlamosak felületté válni, alávetik magukat egy feltételezett fensőbbiségnek, hogy másoktól értelmet nyerjenek a maguk ürességétől való szüntelen rettegésükben. Ha létezik szociális függőség, akkor létezik egy ilyen hibrid lény is, amely egy közös tudat illúziójában minden képességét a lehetséges és a számára beláthatatlan nagyobb egésznek önfeledten felkínálja. Az apróbb részletek inkább megrémisztették a nyomozót, hiszen most még kevésbé látta összehangolódva a rovarként egybetapadt embertesteket, a külön álló végtagok szabálytalanul és némileg kétségbeesetten kalimpáltak ki a rovar alakjából, míg az özvegy meghatódottan csodálta a menetet, és valami olyasmit suttogott a nyomozó fülébe, hogy e nélkül a menet nélkül a férje temetése csak egy bohóctréfa lett volna. Igazi mélységet ebben a hasztalan másra való utaltságában kapott számára a halál. Az ember hiúságában termelődő örökös bölcsessége lényegében egy leprévelt virágszirom, tette még hozzá, s csak az képes a halálra, aki összemorzsolja a létezését feltételeken megengedő tények összességének valamennyi bizonyítékát. A halál többes szám. Egy, az életben érvényességgel bíró lény szétágazódó útjainak kiüresedése. A visszaemelés sikertelenségének magán túlfutó értelmezése. Amikor bekövetkezik, még hordozza az egyszerűség soha meg nem ismételt tökéletességét, amikor folyamatosá válik, már csak egy véletlen bepillantás lesz abba az örök történelembe, amelynek nincsenek arccal bíró hősei, s minden

emlékezés szüntelenül csobogó patak. A halott olyan urna vagy kehely, amelynek értelmezési tartományát csak az egész világ feltöltésével lehetne racionálisan kiszámítani.

Hátrálván a sírok közé, mint egy üvegharangba odakocant fejük valami ismeretlenhez, fölneézvén, egy ágra kötött dermedt test himbálózott mögöttük. A hatodik Meckseréki Kornél lehetett, aki most harangjáték-szerűen csilingelt, és kotnyeles harmadikként elállta útjukat, teljesen negligálva az elföldelt hasonmásait, újra kezdve, de be is végezve vesszőfutását, amely talán csak egy különösen érzéki házastársi viszony végjátéka volt, egy boldogság utóélete, amelyben a szerepek daganatként burjánzottak tovább az özvegy és a nyomozó finoman kirajzolódó érzelmi kapcsolatában. Az ifjú szerelmesek másnap bejelentették az új halott feltalálását, és egy budai presszóban összebújva málnás habrolót eszegettek, hogy az utolsó Meckseréki teteme alatt váltott csókok, a mohás sírkövön megejtett nászi egybehálásuk után végre a szerencsétlenségüket okozó rovar képzeletükben végképp szét-tapossák.

HRVOJE ZALUKAR